

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 11.051.028 у Донецькому
національному університеті імені
Василя Стуса,
доктору економічних наук,
професору, завідувачу кафедри
менеджменту та поведінкової
економіки
Дороніній Ользі Анатоліївні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Лепейко Тетяни Іванівни
на дисертаційну роботу Гуменюка Романа Петровича на тему
«Фінансове забезпечення розвитку управлінського потенціалу
підприємства», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасні тенденції розвитку менеджменту в умовах інформаційної економіки передбачають перенесення акценту в управлінні підприємствами з процесного, суто технічного підходу на соціо-гуманітарний, який враховує людські чинники. Це проявляється в появі нових інструментів управління поведінкою персоналу, мотиваційною та комунікаційною складовими управлінського процесу. Зазначені зміни парадигми менеджменту вимагають розробки відповідних теоретичних засад та методичних підходів до їх реалізації на підприємствах України, що й свідчить про своєчасність обраної для дослідження теми.

Актуальність роботи підтверджується і тим, що основою дослідження автора є відомі та сучасні наукові підходи закордонних і вітчизняних науковців, ідеї яких формують науковий фундамент сучасної теорії управління, забезпечення розвитку потенціалу підприємства та їх практичних аспектів.

Слід також відмітити, що наукова значущість та актуальність

дисертаційної роботи Гуменюка Романа Петровича також підтверджується її безпосереднім зв'язком з планом і тематикою науково-дослідних робіт кафедри менеджменту та поведінкової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса «Інтегрований розвиток територій: кадрова, маркетингова та інноваційна складові» (номер державної реєстрації 0117U006342, 2017–2020 рр.), в межах якої виконано розробку цілісної системи розвитку управлінського потенціалу; кафедри фінансів та банківської справи Донецького національного університету імені Василя Стуса «Фінансово-кредитні інструменти гнучкого управління в умовах циклічного економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0120U102710, 2020–2021 рр.), в межах якої виконано обґрунтування теоретико-методичних засад формування системи бюджетування для розвитку управлінського потенціалу підприємства.

З огляду на вищесказане, дисертаційна робота Гуменюка Р.П., що відображає широкий спектр сучасних напрямів і підходів до удосконалення наукового базису та методичного інструментарію фінансового забезпечення розвитку управлінського потенціалу підприємств, є своєчасною та актуальною.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними. Обґрунтованість наукових положень, викладених у дисертації, базується на опрацюванні та узагальненні автором наукових підходів, викладених в роботах широкого кола вчених – представників різних наукових шкіл, зокрема, розглядаються питання управлінського потенціалу, стратегічного планування та проектування розвитку підприємств, механізмів і систем фінансування розвитку управлінського потенціалу.

Про належний рівень обґрунтованості й достовірності отриманих результатів свідчать також інші складові інформаційної бази дослідження – це положення законодавчих та нормативних актів України, статистичні дані та аналітичні матеріали Державної служби статистики України; відкриті аналітичні та статистичні матеріали щодо діяльності підприємств Вінницького регіону, результати власних досліджень.

Структура та зміст дисертаційної роботи, логіка розгляду питань, авторські узагальнення та цитування першоджерел свідчать про достатню обізнаність дисертанта, як з положеннями класичних теорій, так й з сучасними розробками, що стосуються теми дисертації, про його вміння професійно

використовувати їх для аргументації при вирішенні завдань дослідження. Мету дослідження досягнуто, завдання виконані у повному обсязі. Запропоновані висновки і рекомендації впливають із положень дисертаційної роботи. Дисертація має логічну структурну побудову, а її зміст повною мірою розкриває заявлену тему дослідження.

Підтверджує достатню обґрунтованість та достовірність положень наукової новизни дисертаційної роботи, висновків і рекомендацій сукупність традиційних і сучасних методів дослідження, використання інструментів економіко-математичного моделювання, програмного забезпечення STATISTICA 10, MS Excel та MS Project. Зокрема, використано наступні методи дослідження: діалектичний метод наукового пізнання, систематизації та порівняння, аналізу та синтезу, методи аналізу кількісних показників фінансових можливостей внутрішнього інвестування програм та проектів розвитку управлінського потенціалу, соціологічного опитування, системно-структурний метод побудови системи збалансованих показників розвитку управлінського потенціалу, таксономічного аналізу, методу ієрархій, методу візуалізації та моделювання програм та проектів розвитку управлінського потенціалу та його фінансового забезпечення за допомогою спеціальних програмних продуктів.

Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій підтверджує апробація її результатів дослідження на науково-практичних конференціях.

Таким чином, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу, а отримані результати дисертаційної роботи, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими.

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладено в тексті дисертації. Анотацію подано українською та англійською мовами. Вона є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційної роботи. Дисертантом стисло окреслено основні результати дослідження та зазначені положення наукової новизни.

З аналізу змісту тексту дисертації вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності. Дисертація Гуменюка Р.П. містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги законодавства про авторське право.

3. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації

Розв'язання поставлених у дисертації завдань у сукупності дозволило автору розробити теоретико-методичне підґрунтя, інструментарій та рекомендації щодо удосконалення фінансування управління розвитком управлінського потенціалу, здатні підвищити результативність діяльності підприємств, які повністю відповідають меті дослідження.

До найбільш значущих положень наукової новизни, що отримані за результатами самостійно проведеного дослідження Гуменюка Р.П. та які відображені в авторських публікаціях та у тексті дисертації, належать такі:

розроблена модель управління розвитком управлінського потенціалу підприємства суб'єктів аграрного бізнесу, яка дозволяє обрати стратегічні напрями його розвитку у відповідності до цінностей підприємства та наявного персоналу, оновити управлінські процеси відповідно до цілей розвитку та задіяти внутрішні фінансові ресурси для реалізації проектів розвитку (с. 134-140 дисертації). Відображено у публікаціях за списком: № 3,4,5;

визначення складу та структури системи збалансованих показників для оцінювання стану управлінського потенціалу підприємства, яка складається з трьох підсистем показників: інновації в управлінні, інформаційна та корпоративна, кожна з них має специфічні напрями фінансового забезпечення, які можуть бути описані відповідними показниками, що дає змогу розробити програми та проекти запровадження змін в управлінні підприємством (с. 43-51 дисертації). Відображено у публікаціях за списком: № 2, 5;

встановлено взаємозв'язок «фінансове забезпечення – управлінський потенціал»; в процесі доведення теоретичної гіпотези виявлено, що можна розрізнити фінансове забезпечення управлінських бізнес-процесів (запровадження змін та виявлення прихованих можливостей) та фінансове забезпечення проектів розвитку управлінського потенціалу (розвиток потенціалу та визначення результативності управлінської діяльності), що дає змогу розподіляти фінансування у відповідності до стратегічних цілей підприємства (с. 51-62 дисертації). Відображено у публікації за списком №6, 8;

тлумачення сутності категорій «управлінський потенціал підприємства» та «потенціал управлінського персоналу», що дало змогу визначити напрями розвитку управлінського потенціалу за складовими (с. 38-39 дисертації). Відображено у публікації за списком № 5;

науково-методичне забезпечення оцінювання рівня розвитку

управлінського потенціалу та визначення стратегічних напрямів його розвитку. Оцінювання рівня розвитку реалізовано через побудову логічної моделі визначення детермінант розвитку та з використанням VRIO-аналізу на основі таксономічного аналізу. (с. 69-87 дисертації). Обґрунтування вибору стратегічних напрямів розвитку управлінського потенціалу базується на використанні методу ієрархій та дозволяє на основі визначення цінності (пріоритетності) розвитку кожної складової управлінського потенціалу побудувати проекти та програми стратегічного розвитку на різних стадіях життєвого циклу підприємства, забезпечивши їх відповідним фінансуванням (с. 148-164 дисертації). Відображено у публікації за списком № 1,2,6,7.

Достатня наукова обґрунтованість та об'єктивність положень, що виносяться на публічний захист дисертації, не викликають сумніву. Вони свідчать про отримання автором нових знань, які формують науковий базис та методичний інструментарій фінансування розвитку управлінського потенціалу підприємства.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи.

Наукова і практична цінність отриманих Гуменюком Р.П. результатів полягає у розробленні науково-обґрунтованих, методично-завершених рекомендацій щодо фінансування розвитку управлінського підприємств, що здатні підвищити результативність їх функціонування.

Теоретичне значення одержаних результатів роботи полягає у тому, що вирішено наукове завдання з удосконалення науково-методичного базису та інструментарію розвитку управлінського потенціалу, що дозволяє забезпечити його фінансування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та методичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методичних рекомендацій щодо впровадження методів та інструментів вдосконалення фінансування розвитку управлінського потенціалу. На рівні підприємств знайшли своє впровадження такі пропозиції дисертанта: ДП «Електричні системи» – рекомендації щодо оцінки розвитку управлінського потенціалу, запровадження механізму формування внутрішніх управлінських звітів та системи показників розвитку управлінського потенціалу підприємства; СП «Сперко Україна» – рекомендації щодо впровадження механізму управління процесами узгодження запровадження управлінських та виробничих інновацій, проведення оцінювання розвитку управлінського потенціалу, аудиту документації системи управління якістю; ТОВ «Агрона Фрут Україна» – рекомендації щодо удосконалення процесу

управління якістю в розділі деталізації опису управлінських процесів, запровадження системи управлінського обліку, фінансування розвитку управлінського потенціалу у вигляді системи бюджетів, яка передбачає деталізацію та моніторинг управлінських процесів за напрямками розвитку потенціалу управлінського персоналу; АТ «Укрсиббанк» – пропозиції щодо запровадження періодичного аналітичного оцінювання бізнес-процесів банківської діяльності відповідно до моделі «Банк 3.0», використання моделі аналізу розвитку потенціалу управлінського персоналу банку, запровадження системи оцінювання результатів навчання відповідно до періодів роботи персоналу та запропонованих проєктів розвитку окремих складових управлінського потенціалу.

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення, висновки й результати дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях загальним обсягом 3,87 друк. арк., з них особисто автору належить 3,67 друк. арк., зокрема 4 статті у наукових фахових виданнях (із них 2 – у співавторстві), 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, 4 публікації за матеріалами науково-практичних конференцій.

У публікаціях представлено положення наукової новизни, висновки й рекомендації дисертації, що підтверджує публічну апробацію наукових результатів, отриманих Гуменюком Р.П. у процесі дослідження, та доведення їх до відома наукової спільноти.

Аналіз публікацій дозволяє зробити висновок про повноту викладу і висвітлення матеріалу: опубліковані праці повною мірою відображають основні результати і наукову новизну дослідження.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Розробка теоретичних положень, практичних рекомендацій, методичних підходів, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій викладена на достатньо високому рівні та в цілому заслуговує на позитивну оцінку. Потрібно відмітити, що деякі положення викликають наукову дискусію.

1. Незважаючи на ґрунтовність огляду існуючих підходів до теоретичного обґрунтування складових управлінського персоналу, слід відзначити, що в тексті немає чіткої позиції автора з цього питання: перелік складових на с. 27 є досить дискусійним, він не співпадає з тими, які наведено на рис. 1.2, с.33, табл. 1.1, с. 41 та тими, що використано в моделі системи управління розвитком управлінського потенціалу підприємства (рис. 3.2,

с.140). Вважаємо, що було б доцільно більш чітко обґрунтувати зв'язок між складовими управлінського потенціалу та складовими забезпечення розвитку (рис. 1.1, с.32).

2. При обґрунтуванні досить цікавої системи збалансованих показників розвитку управлінського потенціалу підприємства автор, нажаль, не пояснює інструменти та механізми її балансування, не наводить критерії збалансованості. Також є не визначеним питання: чи є інтегральний показник рівня управлінського потенціалу (с. 49) результатом згортки системи збалансованих показників.

3. Потребує уточнення та обґрунтування модель життєвого циклу організації, яку використовує автор (табл. 2.6, с.91) для систематизації особливостей розвитку складових управлінського потенціалу. Нажаль, представлені в таблиці 3-4 та 5-6 етапи не дають можливість диференціювати заходи щодо розвитку управлінського потенціалу в розрізі складових.

4. Вважаємо недоцільним приділення такої кількості уваги аналізу найкращих світових практик розвитку управлінського потенціалу, що не має значного науково-дискусійного потенціалу. Бажано було б викласти розділ 2.3 в стилі наукової полеміки, змістивши акценти на авторську аргументацію того які саме практики і для яких умов слід використовувати українським підприємствам.

5. Не заперечуючи науково-практичної цінності наведених в розділі 3.1 моделі управління розвитком управлінського потенціалу (рис. 3.1, с. 135) та моделі системи управління розвитком управлінського потенціалу підприємства (рис.3.2, с.140), відзначаємо, що в розділі відсутнє чітке авторське бачення формування цих моделей, яке значно підвищило б практичну цінність пропозицій.

6. Суттєву науково-практичну цінність мають науково методичні підходи щодо визначення стратегічних напрямів розвитку управлінського потенціалу (розділ 3.2) та його бюджетування (розділ 3.3), засновані на практичному дослідженні низки підприємств: АТ «УКРСІББАНК», ТОВ «Агрона Фрут Україна», СП «Синерго Україна», ДП «Електричні системи» та інші. Вважаємо, що універсальність авторських рекомендацій була б доведена більш чітко, якщо в тексті роботи були надані узагальнені на основі досліджених підприємств правила вибору стратегічних напрямів управлінського потенціалу та технологія бюджетування.

Проте, вважаємо, що висловлені вище зауваження істотно не знижують теоретико-методичної та науково-практичної значущості, обґрунтованості та достовірності авторських напрацювань і, відповідно, не знижують загальної

позитивної оцінки дисертаційної роботи Гуменюка Романа Петровича.

7. Загальний висновок

Дисертаційна робота Гуменюка Р.П. є завершеною, самостійно виконаною кваліфікаційною працею. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, текст роботи подано з дотриманням вимог академічної доброчесності.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами досліджень. Анотація розкриває основні її положення та висновки, є ідентичною дисертації за структурою та змістом, а також не містить інформації, що є відсутньою у дисертації. Анотація відповідає вимогам, встановленим п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення задач дослідження та відповідає вимогам, встановленим Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

Ступінь наукової новизни отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність отриманих висновків і рекомендацій, актуальність теми дослідження дозволяють зробити висновок, що дисертаційна робота «Фінансове забезпечення розвитку управлінського потенціалу підприємства» відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, а її автор, Гуменюк Роман Петрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

завідувачка кафедри менеджменту та
бізнесу Харківського національного
економічного університету
імені Семе́на Кузне́ця, МОН України
доктор економічних наук, професор

Т.І.ЛЕПЕЙКО